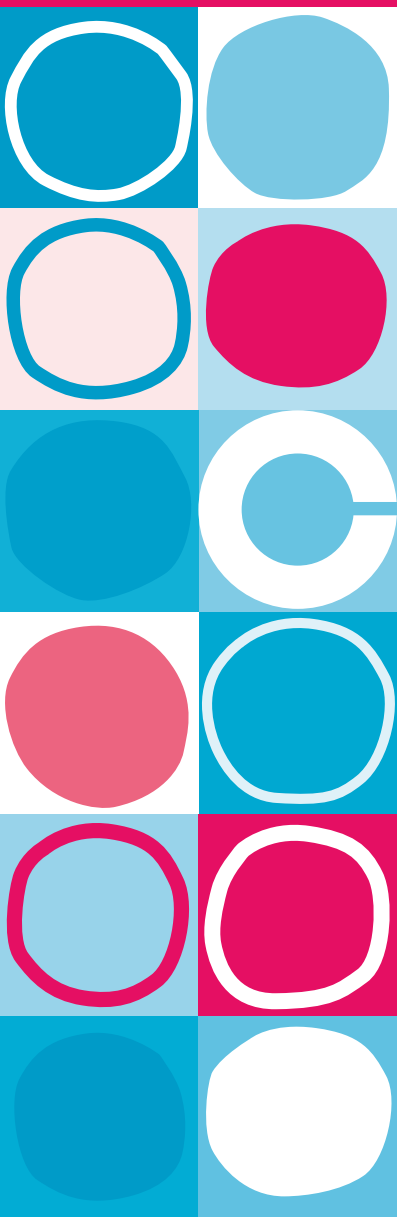

Učni načrt

GIMNAZIJA

SLOVENŠČINA
kot drugi jezik

Učni načrt

GIMNAZIJA

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom
na narodno mešanem območju
Slovenske Istre

OBVEZNI PREDMET (412 UR)

UČNI NAČRT

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Gimnazija; Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre
Obvezni predmet (412 ur)

Predmetna komisija:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo, predsednica
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, članica
dr. **Boža Krakar Vogel**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, članica
dr. **Tomo Virk**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, član
Mojca Cestnik, Osnovna šola Polzela, Polzela, članica
Milena Čuden, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj, članica
mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, članica
mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča, Ljubljana, članica
Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo, članica
Marija Končina, Splošna in strokovna gimnazija Lava, Celje, članica
Suzana Krvavica, Gimnazija Novo mesto, članica
Jelka Morato Vatovec, Osnovna šola Dante Alighieri, Izola, članica
mag. **Marta Novak**, Zavod RS za šolstvo, članica
Darinka Rosc Leskovec, Zavod RS za šolstvo, članica
Vesna Vlahovič, Gimnazija Antonio Sema, Portorož, članica
mag. **Sonja Zajc**, Zavod RS za šolstvo, članica
Stanislava Židan, Gimnazija Rudolfa Maistra, Kamnik, članica
mag. **Marica Žveglič**, Zavod RS za šolstvo, članica

Pri posodabljanju učnega načrta je predmetna komisija izhajala iz učnih načrtov za predmet slovenščina v gimnazijah iz leta 1998 in predmet slovenščina kot drugi jezik v gimnaziji z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri.

Avtorji:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo
Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
dr. **Boža Krakar Vogel**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
dr. **Tomo Virk**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
Marija Končina, Splošna in strokovna gimnazija Lava, Celje
Suzana Krvavica, Gimnazija Novo mesto
Stanislava Židan, Gimnazija Rudolfa Maistra, Kamnik
Darinka Ambrož, Gimnazija Jožeta Plečnika, Ljubljana

Prilagoditve:

Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo
Vesna Vlahovič, Gimnazija Antonio Sema, Portorož

Recenzentki:

dr. **Marja Bešter Turk**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
dr. **Sonja Pečjak**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo
Za ministrstvo: dr. **Milan Zver**
Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Nataša Purkat**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:811.163.6

UČNI načrt. Slovenščina kot drugi jezik [Elektronski vir] : gimnazija : gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre : (412 ur) / avtorji Mojca Poznanovič Jezeršek ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_SLOVENSČINA_gimn_z_IT_ucnim_jezikom.pdf

ISBN 978-961-234-732-1 (Zavod RS za šolstvo)

1. Poznanovič, Mojca

240689152

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	5
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	6
3 CILJI IN VSEBINE	8
3.1 Jezikovni pouk	8
3.1.1 Procesnorazvojni in vsebinski sklopi jezikovnega poka	8
3.2 Književni pouk	16
3.2.1 Procesnorazvojni cilji obravnave vsebinskih sklopov, navedenih v podpoglavju 3.2.2	16
3.2.2 Vsebinski sklopi	18
3.2.2.1 Tematski sklopi	18
3.2.2.2 Literarnozgodovinski sklopi	22
4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI	28
4.1 Jezikovni pouk	28
4.2 Književni pouk	31
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	33
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	34
6.1 Jezikovni pouk	34
6.1.1 Cilji	34
6.1.2 Vsebine	34
6.1.3 Uresničevanje v praksi	35
6.2 Književni pouk	36
6.2.1 Cilji	36
6.2.2 Vsebine	37
6.2.3 Uresničevanje v praksi	38
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV	40
8 PRILOGA: Predlogi prostoizbirnih književnih besedil za obravnavo pri pouku književnosti	42

1 OPREDELITEV PREDMETA

Slovenščina kot drugi jezik oziroma jezik okolja je na narodno mešanem območju Slovenske Istre v gimnaziji splošnoizobraževalni predmet, ki dijakom razvija zavest o dvojezičnosti in širi obzorje za izkušenijska območja v drugem jeziku in s tem ustvarja pogoje za medsebojno razumevanje, sporazumevanje in sobivanje, medkulturni stik v njih uzavešča potrebo po strpnosti v večkulturnem okolju. Dijaki se pri tem predmetu usposablajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, spoznajo priložnosti za rabo jezika 1 ali jezika 2 in razumevajo jezikovno lojalnost ter razvijajo zavest o položaju slovenščine v Evropski uniji in o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Dijaki se z ustvarjalno močjo slovenskega jezika srečujejo še zlasti ob umetnostnih besedilih. Namen tega srečevanja je branje, osebno doživljanje in odprto razumevanje obveznih in prostovoljnih umetnostnih besedil iz slovenske književnosti. Poleg besedil iz slovenske književnosti berejo tudi v slovenščino prevedena besedila italijanskih avtorjev, ob čemer doživijo v najbolj pristni obliki medkulturni stik in primerjajo izrazne zmožnosti v obeh jezikih. Tako razvijajo doživljajske, domišljijско ustvarjalne, vrednotenjske in intelektualne zmožnosti, ki bogatijo posameznikovo osebnost in so sestavina estetske zmožnosti, ter poglobljajo splošno sporazumevalno zmožnost za sprejemanje in izražanje raznovrstnih besedil.

Spoznavanje temeljnih dejstev in nosilcev zgodovine slovenskega jezika in književnosti je eden najpomembnejših pogojev za poglobljanje kulturne, domovinske in državljske vzgoje. Umeščanje reprezentativnih del iz slovenske književne ustvarjalnosti v evropske kulturne okvire, še zlasti njihovo primerjanje z ustvarjalnostjo v italijanskem jeziku, prispeva k razvoju medkulturne in širše družbene zmožnosti. Vrednotenje obravnavanih pojavov spodbuja kritično mišljenje in kompetenco učenje učenja.

V gimnazijskem predmetniku je pouku slovenščine namenjenih 412 učnih ur, tj. 105 ur v šolskem letu; polovica ur je namenjena jezikovnemu pouku, polovica pa pouku književnosti. Predmet je nadgradnja učnega načrta iz osnovne šole, naravnana v uporabnost pridobljenih spoznanj pri nadaljevanju izobraževanja in delovanju posameznika v raznovrstnih izzivih sodobne življenjske prakse.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Predmet slovenščina kot drugi jezik omogoča razvijanje osebne, narodne in državlanske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenščini, družbeno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Dijaki/dijakinje se zavedajo pomembne vloge slovenskega jezika v svojem osebnem, družbenem in poklicnem življenju.
 - Zavedajo se, da je slovenski jezik državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji in da je italijanski jezik uradni jezik na dvojezičnem območju Slovenske Istre. Poznajo tudi položaj madžarskega jezika in drugih jezikov v Republiki Sloveniji ter položaj slovenskega jezika v zamejstvu in izseljenstvu. Z razumevanjem izrazne in ustvarjalne enakovrednosti slovenščine v družbi evropskih jezikov razvijajo pomembne sestavine družbene zmožnosti.
 - Zavedajo se, da je slovenski jezik temeljna prvina njihove državlanske identitete, skupaj s književnostjo pa tudi najpomembnejši del slovenske kulturne dediščine; tako si oblikujejo svojo državljansko zavest.
2. Dijaki/dijakinje razvijajo zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja), branja, pisanja in govorjenja raznih besedil.
 - Pogovarjajo se vljudno in strpno; spoštujejo mnenje drugih, izražajo svoje mnenje in ga utemeljijo.
 - Besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično, razčlenjujejo in vrednotijo jih z raznih vidikov ter prepoznajo morebitno manipulativnost. Umeščanje prebranih/poslušanih besedil v časovni in kulturni kontekst spodbuja razvijanje in poglobljanje kulturne in medkulturne zmožnosti.
 - Tvorijo učinkovita, razumljiva, ustrezna in jezikovno pravilna ustna in pisna besedila. Razumevanje in vrednotenje procesov sprejemanja in tvorjenja besedil spodbuja učenje učenja.
 - Razvijanje sporazumevalne zmožnosti se povezuje z uporabo IKT; tako se razvija posameznikova digitalna zmožnost.
3. Dijaki/dijakinje razvijajo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost v slovenskem knjižnem jeziku.
 - Svoja in tuja besedila sistematično opazujejo in razčlenjujejo z raznih vidikov, še zlasti so pozorni na vnašanje jezikovnih prvin iz italijanskega v slovenski jezik ter tako utrjujejo in nadgrajujejo svojo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost ter zmožnost nebeseednega sporazumevanja.
 - Spoznavajo sistemske zakonitosti slovenskega knjižnega jezika in jih vključujejo v svoja besedila.
 - Znajo uporabiti ustrezno jezikovno zvrst v danih sporazumevalnih okoliščinah.

4. Dijaki/dijakinje razvijajo zmožnost literarnega branja kot posebno podvrsto sporazumevalne zmožnosti. Usposablajo se za branje in interpretacijo literarnih besedil: doživljajo, razumevajo, aktualizirajo in na podlagi svojih izkušenj, književnega znanja in splošne razgledanosti vrednotijo ter poimenujejo idejno-tematske in slogovno-kompozicijske plasti literarnih besedil iz sodobne, novejše in starejše slovenske književnosti ter prevedene italijanske književnosti.
5. Dijaki/dijakinje se občasno preizkušajo v pisnem in govornem (po)ustvarjanju literarnih besedil in tako poglobljajo zmožnost estetskega doživljanja.
6. Dijaki/dijakinje ob interpretaciji literarnih besedil razvijajo zmožnost tvorjenja raznovrstnih neumetnostnih besedil; razumevanje in vrednotenje teh procesov spodbuja učenje učenja.
7. Dijaki/dijakinje ob interpretaciji razvijajo estetsko in kulturno zmožnost: literarna besedila opredeljujejo po zvrstno-vrstni pripadnosti, prepoznavajo in vrednotijo posebnosti njihove literarnoumetniške sestave, jih umeščajo v prostor in čas, se seznanjajo z njihovimi avtorji ter s temeljnimi kulturnozgodovinskimi okoliščinami njihovega nastajanja in sprejetosti pri bralcih.
8. Dijaki/dijakinje se ob razvrščanju besedil sistematično seznanjajo z razvojem slovenske književnosti in ga primerjajo s sočasnimi smermi, avtorji in deli iz italijanske književnosti. Tako prek tekstno-kontekstnih primerjav, presoj in medpredmetnih povezav razvijajo medkulturno zmožnost.

3 CILJI IN VSEBINE

Vsebine jezikovnega in književnega pouka so razdeljene na vsebinske sklope s procesnorazvojnimi cilji. V primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 se je povečal obseg izbirnih vsebin in dejavnosti tako pri jezikovnem kot književnem pouku. Pri razporeditvi vsebin in ciljev po sklopih je upoštevano priporočeno razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v razmerju 70 : 30. Splošna znanja so namenjena vsem dijakom/dijakinjam in jih mora učitelj/učiteljica obvezno obravnavati, posebna znanja pa so dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj/učiteljica lahko obravnava po lastni presoji glede na zmožnosti in interese svojih dijakov/dijakinj. Splošna znanja pri jezikovnem pouku so zapisana pokončno, posebna znanja poševno, izbirne vsebine pa krepko.

Pri pouku književnosti so splošna znanja procesnorazvojni cilji pouka književnosti, navedeni v razdelku 3.2.1. Vsebinski sklopi književnega pouka se delijo na tematske sklope (splošna znanja) in žanrske sklope (posebna znanja) v razdelku 3.2.2.1. Literarnozgodovinski sklopi v razdelku 3.2.2.2 s temeljnimi literarnointerpretativnimi pojmi v levem stolpcu, pripadajočimi obveznimi besedili za obravnavo v desnem stolpcu (razdelek I) in obveznimi domačimi branji so splošna znanja. Posebna znanja pa so izbirna literarna besedila v razdelku I s pripadajočimi temeljnimi pojmi iz literarne vede, izbirna domača branja in prстоizbirna besedila.

3.1 Jezikovni pouk

3.1.1 Procesnorazvojni in vsebinski sklopi jezikovnega pouka

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

Dijaki/dijakinje si uzaveščajo

- vlogo slovenščine kot uradnega in državnega jezika v Republiki Sloveniji,
- vlogo italijanščine v delu Slovenske Istre,
- vlogo madžarščine v Prekmurju,
- vlogo slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu,
- vlogo slovenščine in drugih jezikov v organih Evropske unije,
- večplastnost/raznovrstnost slovenščine in jezikov nasploh,
- vlogo sporazumevanja v vsakdanjem življenju.

Dijaki/dijakinje spoznavajo

- osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike (v 1. letniku),
- razvoj slovenščine skozi čas in narodnostno-jezikovna prizadevanja tistih Slovencev, ki so pomembno prispevali k oblikovanju slovenskega knjižnega jezika ter k njegovemu ohranjanju in razvijanju (v 4. letniku).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI (URADNEGA) POGOVARJANJA

Dijaki/dijakinje poslušajo in gledajo naslednje vrste posnetih ali odigranih uradnih pogovorov:*

1.	2.	3.	4.
• raziskovalni p.,	• pogajalni p.,	• prepričevalni p.,	• okroglo mizo/sestaneček.

***Predlagana je obravnava po letnikih (mogoča je tudi strnjena obravnava).**

Pred poslušanjem/gledanjem

- opisujejo potek pogovarjanja,
- predstavljajo načela učinkovitega in vpljudnega pogovarjanja,
- opisujejo zgradbo govorjenih dvogovornih besedil,
- predstavljajo vrste pogovorov ter značilnosti tiste vrste pogovora, ki ga bodo poslušali in tudi tvorili, ter povedo, na kaj bodo pozorni med poslušanjem/gledanjem pogovora.

Po poslušanju in gledanju

- razčlenjujejo pogovor (npr. okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, tvarno),
- vrednotijo učinkovitost, ustreznost in razumljivost sogovorcev, njihovo jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste pogovora ter jih primerjajo z značilnostmi istovrstnih neuradnih pogovorov in uradnih pogovorov druge vrste,
- se pripravijo na sodelovanje v pogovoru dane vrste.

S sogovorcem odigrajo pogovor dane vrste – pri tem upoštevajo načela uspešnega pogovarjanja.

Po pogovarjanju

- poslušalci razčlenjujejo pogovor, ga vrednotijo in utemeljujejo svoje mnenje,
- nastopajoča vrednotita svoj in sogovorčev prispevek,
- vsi dijaki presojajo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost pogovarjanja ter izdelajo načrt za izboljšanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI (URADNEGA) DOPISOVANJA

Dijaki/dijakinje berejo naslednje vrste uradnih dopisov:*

1.	2.	3.	4.
<ul style="list-style-type: none"> vabilo, zahvalo, opravičilo, 		<ul style="list-style-type: none"> prošnjo, prijavo, pritožbo. 	

***Predlagana je obravnava po letnikih (mogoča je tudi strnjena obravnava).**

Pred branjem

- opisujejo potek dopisovanja,
- predstavljajo načela učinkovitega in vpljudnega dopisovanja,
- opisujejo zgradbo zapisanih dvogovornih besedil,
- predstavljajo vrste dopisov in značilnosti tiste vrste dopisa, ki ga bodo brali in pisali,
- povedo, na kaj bodo pozorni med branjem dopisa.

Po branju

- razčlenjujejo dopis (npr. tvarno/oblikovno, okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, povedno),
- vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste dopisa ter jih primerjajo z značilnostmi istovrstnih neuradnih dopisov in uradnih dopisov druge vrste,
- se pripravijo na pisanje dopisa dane vrste (npr. izberejo ustrezno strategijo, izdelajo načrt).

Pišejo dopis – pri tem upoštevajo načela uspešnega dopisovanja.

Po pisanju

- vrednotijo svoj dopis in dopise sošolcev ter utemeljujejo svoje mnenje,
- poslušajo mnenja sošolcev o svojem dopisu ter izrekajo svoje (ne)strinjanje z njimi,
- odpravijo napake v svojem dopisu in prepíšejo dopis,
- poročajo o svoji strategiji pisanja dopisa in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- presojajo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svoji zmožnosti kritičnega branja in pisanja dopisov ter izdelajo načrt za izboljšanje teh svojih zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Dijaki/dijakinje sprejemajo (tj. **berejo in/ali poslušajo in gledajo**) naslednje vrste enogovornih neumetnostnih besedil:

1.	2.	3.	4.
<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev osebe, • predstavitev postopka, • predstavitev kraja/države, • besedilo ekonomske propagande, • predstavitev naprave, 	<ul style="list-style-type: none"> • publicistično poročilo, • življenjepis, • referat, • javno obvestilo/ vabilo/ zahvalo/opravičilo, • <i>reportaža</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • strokovni/poljudnoznanstveni članek, • komentar, • esej, • seminarsko nalogo, 	<ul style="list-style-type: none"> • predavanje, • besedilo politične propagande, • zakon/statut/upravno odločbo, • zapisnik.

Pred sprejemanjem sodelujejo v vodenem pogovoru o

- strategijah poslušanja oziroma branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- načelih učinkovitega poslušanja oziroma branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- vrstah enogovornih neumetnostnih besedil,
- značilnostih tiste besedilne vrste, ki jo bodo sprejemali,
- tem, na kaj bodo pozorni med sprejemanjem besedila, nato izberejo ustrezno strategijo branja oziroma poslušanja enogovornega besedila.

Po sprejemanju

- razčlenjujejo besedilo (npr. okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, povedno, tvorno),
- vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste besedila ter jih primerjajo z značilnostmi enogovornih neumetnostnih besedil druge vrste,
- poročajo o svoji strategiji sprejemanja besedila in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih besedil in izdelajo načrt za izboljšanje te svoje zmožnosti,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Dijaki/dijakinje tvorijo (tj. **govorno nastopajo in/ali pišejo**) enogovorna besedila, in sicer:

- tvorijo besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj.

1.	2.	3.	4.
<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev osebe, • predstavitev postopka, • predstavitev kraja/ države, • <i>predstavitev naprave,</i> • <i>besedilo ekonomske propagande,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • življenjepis – lastni in/ali izbrane osebe, • <i>reportažo,</i> • <i>poročilo,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • komentar, • esej, • <i>referat,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretativni esej, • <i>seminarsko nalogo,</i>

- *pripovedujejo o svojih doživetjih,*
- *predstavljajo umišljene dogodke/svetove,*
- *poročajo o zanimivih/aktualnih dogodkih,*
- *predstavljajo svoje mnenje o aktualnih dogodkih,*
- *obnavljajo in ocenjujejo knjigo/film/prireditev,*
- *predstavljajo svoje poklicne ipd. načrte.*

Pred tvorenjem sodelujejo v vodenem pogovoru

- o strategijah tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o načelih uspešnega tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o vrstah enogovornih neumetnostnih besedil in
- *o značilnostih tiste vrste enogovornega neumetnostnega besedila, ki ga bodo tvorili;*

nato se pripravijo na pisanje oziroma govorni nastop (npr. izberejo ustrezno strategijo, izdelajo načrt, po raznih virih iščejo manjkajoče podatke, urejajo podatke, izdelajo ponazorila ipd.).

Po tvorenju

- vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, živost, učinkovitost, ustreznost in jezikovno pravilnost svojega zapisanega besedila/govornega nastopa in zapisanih besedil/govornih nastopov sošolcev ter utemeljujejo svoje mnenje,
- poslušajo mnenja sošolcev o svojem besedilu/govornem nastopu in izrekajo svoje (ne)strinjanje z njimi,
- odpravijo napake v svojem zapisanem besedilu in ga prepišejo,
- poročajo o svoji strategiji pisanja besedila/govornega nastopanja in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost kritičnega sprejemanja in pisanja enogovornih besedil/govornega nastopanja ter izdelajo načrt za izboljšanje teh svojih zmožnosti.

RAZVIJANJE POIMENOVALNE, SKLADENJSKE, PRAVOREČNE, PRAVOPIISNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA

Dijaki/dijakinje razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST tako, da

- pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavljajo pomen danih besed in frazemov iz besedila,
- med tvorjenjem besedil poimenujejo prvine stvarnosti in pri tem pazijo, da ne ponavljajo istih besed,
- prepoznavajo poimenovalne napake ter interference z italijanščino v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo,
- v 2. letniku sistematično
 - predstavljajo pomene večpomenskih besed in smiselno uporabljajo večpomenske besede,
 - ločujejo blizuzvočnice, predstavljajo njihov pomen in jih smiselno uporabljajo,
 - iščejo sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja,
 - nadomeščajo opisne besedne zveze s tvorjenkami in nasprotno,
 - nadomeščajo proste besedne zveze s frazemi in nasprotno,
 - nadomeščajo prevzete besede z domačimi in nasprotno,
- v 3. letniku sistematično
 - dopolnjujejo besedila z ustreznimi sklonskimi oblikami samostalniških in pridevniških besed,
 - uporabljajo neosebne in osebne glagolske oblike,
 - ustrezno izbirajo glagolsko obliko glede na vid, naklon in vezljivost,
 - vstavljajo ustrezne predloge in veznike glede na sobesedilo,
 - z ustreznimi oblikami zaimkov odpravljajo ponovitve/nadomeščajo polnopomenske besede.

Dijaki/dijakinje razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST tako, da

- po sprejemanju besedil predstavljajo pomen povedi/zvez povedi ter pretvarjajo skladenjsko zapletene povedi v preprostejše,
- med tvorjenjem besedil skladajo besede v povedi, povedi v zveze povedi in replike v zveze replik – pri tem upoštevajo pomenska in slovnična razmerja ter členitev po aktualnosti,
- prepoznavajo interference z italijanščino in skladenjske napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo,
- v 4. letniku sistematično dopolnijo dejanje z njegovim vršilcem, prizadetim idr. in tvorijo enostavčne povedi,
 - predstavljajo isto dejanje na tvorni in trpni način,
 - poročajo o prvotnem govornem dogodku na razne načine,
 - dopolnijo dani dogodek z naslednjim/hkratnim dogodkom, z njegovim nasprotjem/oviro idr. in tvorijo priredno zložene povedi,
 - dopolnijo dano dejanje z opisom njegovega vršilca, prizadetega, kraja idr. in tvorijo podredno zložene povedi,
 - združujejo pomensko povezane povedi v priredno ali podredno zložene povedi, podredno zložene povedi pa nato strnjujejo v enostavčne povedi z navadnimi stavčnimi členi,
 - odpravljajo ponavljanje besed v zvezah povedi, ponovljene besede pa zamenjajo s sopomenkami oziroma jih izpuščajo,
 - združujejo zveze povedi s ponovljenimi prvinami v povedi s prilastkovim odvisnikom, te pa nato strnjujejo v povedi s polstavki, desnimi in levimi prilastki,
 - opazujejo zaporedje besed in delov povedi ter odpravljajo napake.

Dijaki/dijakinje razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST tako, da

- poslušajo knjižno izreko in si jo skušajo uzavestiti,
- v 1. letniku sistematično spoznavajo, vadijo in utrjujejo knjižni izgovor posameznih besed in povedi,
- prepoznajo pravorečne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo,
- skušajo med govornim nastopanjem govoriti čim bolj knjižno.

Dijaki/dijakinje razvijajo PRAVOPIŠNO ZMOŽNOST tako, da

- v 1., 2. in 3. letniku sistematično spoznavajo, nadgrajujejo in utrjujejo pravila o
 - zapisovanju glasov,
 - deljenju besed,
 - pisanju prevzetih besed,
 - pisanju skupaj, narazen ali z vezajem,
 - rabi velike začetnice in
 - rabi ločil,
- prepoznajo pravopisne napake v svojih in tujih besedilih, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke,
- med pisanjem upoštevajo pravopisna pravila.

Dijaki/dijakinje razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST tako, da

- opazujejo svoje in tuje sporazumevanje v slovenščini v raznih okoliščinah, prepoznajo jezikovne zvrsti in jim določajo ustrezne okoliščine sporočanja, uporabljajo okoliščinam ustrezne jezikovne zvrsti in izražajo mnenje o ustreznosti jezikovnih zvrsti pri drugih govorcih,
- po sprejemanju besedila sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali,
- pred tvorjenjem besedila analizirajo okoliščine sporočanja, med tvorjenjem pa izbirajo njim ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd.,
- v 1. in 2. letniku sistematično
 - predstavljajo pragmatično pogojene nesporazume med sporočevalcem in naslovnikom ter razloge zanje,
 - izrekajo isto govorno dejanje na razne načine ter vsakemu izreku določijo ustrezne okoliščine,
 - razčlenjujejo dane okoliščine sporočanja in uporabijo ustrezen izrek govornega dejanja,
 - prirejajo isto besedilo za razne naslovnike in pojasnjujejo svoje priredbe,
 - ob jezikovnih priročnikih besedam iz dvojice določajo slogovno vrednost in povedo, v katerih okoliščinah bi lahko uporabili slogovno zaznamovano besedo,
 - ob jezikovnih priročnikih prepoznajo slogovno zaznamovane besede/besedne zveze v besedilih ali v skupini besed in jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi,
- *vrednotijo ustreznost svojih in tujih besedil, prepoznajo slogovne napake, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke.*

Dijaki/dijakinje razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA tako, da

- med pogovarjanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorenja, opazujejo sogovorčeve nebesedne spremljevalce govorenja, prepoznajo njihovo vlogo in se nanje odzovejo, nato v pogovoru vrednotijo učinkovitost in ustreznost sogovorčevih in svojih nebesednih spremljevalcev govorenja,
- med sprejemanjem besedil opazujejo njihove nebesedne dele in nebesedne spremljevalce pisanja/ govorenja, prepoznajo njihovo vlogo ter vrednotijo njihovo učinkovitost in ustreznost,

- si pred govornim nastopanjem/pisanjem besedila pripravijo vidna nebesedna ponazorila, nato jih smiselno uporabljajo med govornim nastopanjem oziroma jih smiselno vključujejo v zapisano besedilo,
- med govornim nastopanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja, med pisanjem pa nebesedne spremljevalce pisanja; nato sodelujejo v pogovoru o njihovi ustreznosti in učinkovitosti.

Dijaki/dijakinje med razvijanjem vsake izmed navedenih zmožnosti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Dijaki/dijakinje vsa štiri leta sproti iz predmeta italijanščina prenesejo usvojeno znanje in ga uporabijo ob spoznavanju temeljnih jezikovnih zakonitosti slovenščine.

Dijaki/dijakinje sproti (tj. v vseh štirih letnikih) usvajajo

- *ZNAČILNOSTI TISTIH BESEDILNIH VRST, KI JIH NATO SAMI TVORILJO (gl. seznam besedilnih vrst v sklopih Razvijanje zmožnosti (uradnega) pogovarjanja, Razvijanje zmožnosti (uradnega) dopisovanja in Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil); svoje znanje o značilnostih dane besedilne vrste nato uporabijo (in tudi preverijo) pri tvorjenju besedila dane vrste ter primerjajo značilnosti dane besedilne vrste v italijanščini in slovenščini;*
- *MERILA ZA VREDNOTENJE BESEDIL in jih nato upoštevajo pri vrednotenju svojih in tujih besedil;*
- *MERILA ZA VREDNOTENJE ZMOŽNOSTI SPREJEMANJA IN TVORJENJA BESEDIL ter jih nato upoštevajo pri vrednotenju svoje in tuje zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil.*

Dijaki/dijakinje v 1. letniku sistematično usvajajo

- *NAČELA USPEŠNEGA DVOGOVORNEGA IN ENOGOVORNEGA SPORAZUMEVANJA; v vseh letnikih jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil ter presojujejo njihovo uresničevanje v tujih besedilih;*
- *STRATEGIJE SPREJEMANJA IN TVORJENJA BESEDIL; v vseh letnikih jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil ter presojujejo njihovo uresničevanje v tujih besedilih.*

Dijaki/dijakinje v 2. in 3. letniku

- *sistematično usvajajo temeljne POMENSKE, SLOGOVNE, IZVORNE, TVORBNE, OBLIKOVNE IN TVARNE ZNAČILNOSTI BESEDE,*
- *vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na rabo in razumevanje besede ter na svoje poznavanje značilnosti besed,*
- *izdelajo načrt za odpravljanje težav pri rabi in razumevanju besed.*

Dijaki/dijakinje v 4. letniku

- *sistematično usvajajo STAVČNOČLENSKO SESTAVO STAVKA IN STAVČNO SESTAVO Povedi,*
- *vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na tvorjenje in razumevanje enostavnih in večstavčnih povedi ter na prepoznavanje stavčnočlenske sestave stavka in stavčne sestave povedi,*
- *izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri tvorjenju in razumevanju enostavnih in večstavčnih povedi ter pri določanju stavčnočlenske sestave stavka in stavčne sestave povedi,*

- sistematično usvajajo POVEDNOZVEZNO SESTAVO ENOGOVORNIH BESEDIL IN SEKVENČNO-REPLIČNO SESTAVO DVOGOVORNIH BESEDIL,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na tvorjenje in razumevanje zvez povedi (oziroma enogovornih besedil) in zvez replik (oziroma dvogovornih besedil),
- izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri tvorjenju in razumevanju zvez povedi (oziroma enogovornih besedil) in zvez replik (oziroma dvogovornih besedil).

Dijaki/dijakinje v 4. letniku

- sistematično utrjujejo, nadgrajujejo, povzemajo in uporabljajo spoznanja o temeljnih besedilnih vrstah in o njihovih značilnostih,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svoje poznavanje značilnosti raznih besedilnih vrst ter na tvorjenje in sprejemanje besedil,
- izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri poznavanju značilnosti raznih besedilnih vrst ter pri tvorjenju in sprejemanju besedil raznih vrst.

3.2 Književni pouk

3.2.1 Procesnorazvojni cilji obravnave vsebinskih sklopov, navedenih v podpoglavju 3.2.2

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN INTERPRETIRANJA KNJIŽEVNIH BESEDIL

Dijaki/dijakinje berejo književna besedila:

- vsako leto berejo njihovemu bralnemu razvoju dostopna, zanimiva besedila iz sodobnosti in preteklosti, ki so zajeta v tematskih in žanrskih sklopih (predvidoma po dva tematska/žanrska sklopa);
- v nadaljevanju šolanja berejo obvezna besedila iz slovenske književnosti iz poglobitvenih obdobij, zvrsti in tem ter izbirna besedila po dogovoru z učiteljem.

Po branju interpretirajo besedila, in sicer tako, da:

- izražajo svoje doživljanje, razumevanje, aktualizacijo in vrednotenje književnih besedil,
- sodelujejo v pogovoru,
- tvorijo govorjeno/zapisano enogovorno besedilo, na primer:
 - pripravijo govorne nastope o svojem branju besedil iz vsebinskih sklopov,
 - recitirajo ali uprizarjajo obvezna in izbirna besedila,
 - pišejo eseje,
 - pišejo ustvarjalna besedila.

RAZVIJANJE (SPLOŠNE) SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI

Dijaki/dijakinje ob branju književnih besedil, dialoškem odzivanju nanje in tvorjenju enogovornih besedil o njih oziroma o književnosti razvijajo tudi svojo (splošno) sporazumevalno zmožnost, na primer:

- zmožnost izrekanja in utemeljevanja svojega mnenja,
- zmožnost sprejemanja drugotnih neumetnostnih besedil,
- zmožnost tvorjenja učinkovitih, ustreznih, razumljivih in jezikovno pravilnih drugotnih neumetnostnih besedil.

PRIDOBIVANJE KNJIŽEVNEGA ZNANJA

Dijaki/dijakinje

- *pri branju in interpretaciji v besedilih prepoznajo, razčlenjujejo, definirajo in na novih primerih preizkušajo literarnointerpretativne prvine s področja literarne teorije in zgodovine ter se zavedajo njihovega pomena za razumevanje in razvrščanje literarnih del,*
- *književna besedila iz slovenske književnosti časovno razvrščajo, spoznavajo in samostojno povzemajo značilnosti literarnozgodovinskih obdobj, smeri, poetik avtorjev in lastnosti prebranih del,*
- *primerjajo ključne razvojne značilnosti slovenske književnosti in kulture z razvojnimi značilnostmi drugih evropskih, predvsem italijanske književnosti in kulture,*
- *pridobljeno znanje iz literarne zgodovine in teorije uporabljajo pri vrednotenju in aktualizaciji pomena posameznih in splošnih literarnih pojavov.*

ŠIRJENJE SPOZNAVJ O KNJIŽEVNOSTI, KRITIČNA AKTUALIZACIJA, NJIHOVO UVRŠČANJE V ŠIRŠI KULTURNORAZVOJNI KONTEKST

Dijaki/dijakinje

- *vrednotijo pomen književnih obdobj, smeri, poetik in del za kulturni razvoj in jih aktualizirajo s stališča osebne in družbene izkušnje,*
- *povezujejo književni pouk z drugimi predmeti (predvsem z družboslovno-humanističnimi),*
- *spremljajo medijske obravnave, predelave in aktualizacije književnih besedil,*
- *spremljajo aktualne književne in kulturne dogodke,*
- *uporabljajo IKT.*

3.2.2 Vsebinski sklopi

UVOD V OBRAVNAVO KNJIŽEVNOSTI	
Branje, pridobivanje temeljnih pojmov iz literarne teorije, aktualizacija in refleksija pomena besedne umetnosti	Receptijsko zanimiva besedila raznih zvrsti in tem po izbiri učitelja in dijakov:
<ol style="list-style-type: none">1. Bralec, branje, literarno branje, avtor.2. Književnost kot besedna umetnost, prvine literarnosti; književnost in druge umetnosti; književnosti in kultura, pomen književnosti v sodobnem svetu.3. Književne zvrsti (lirika, epika, dramatika; visoka/ elitna, množična – žanri; mladinska, za odrasle, časovne zvrsti; nacionalna, prevodna); Poglavitni pojmi književne zgradbe in sloga.	<ol style="list-style-type: none">a) Izbrana besedila iz mladinske književnostib) Besedila iz nabora obveznih in prostoizbirnih besedil v tem učnem načrtu

3.2.2.1 Tematski sklopi

LJUBEZEN	
Temeljni literarnointerpretativni pojmi, aktualizacija in refleksija	Predlogi besedil:
<p>Ljubezenska tematika pri različnih avtorjih, v različnih obdobjih, zvrsteh, vrstah, perspektivah in slogih v slovenski književnosti in v prevodih iz italijanske književnosti.</p> <p>Spoznajo, opišejo, razložijo in ocenijo okoliščine, v katerih so izbrana književna besedila nastala, ali okoliščine, o katerih govorijo. Aktualizirajo ljubezensko tematiko oziroma problematiko, tako da te okoliščine primerjajo z današnjimi; spoznajo in vrednotijo psihološko-etične razsežnosti ljubezni, njen pomen v posameznikovem in družbenem življenju. Tako jo vključujejo v sistem svojih življenjskih vrednot; razvijajo kompetenco razumevanja naravnih in družbenih procesov ter pojavov.</p>	<p>Izvirna slovenska besedila in prevodi iz italijanščine (priloga)</p>

Besedila oziroma odlomke govorno/pisno interpretirajo: izražajo doživljanje, razumevanje in vrednotenje. Pri utemeljevanju se sklicujejo na primere iz književnih besedil, filmov, svojih in drugih izkušenj. S tem razvijajo širšo sporazumevalno zmožnost.

DOM, DOMOVINA, SVET

Temeljni literarnointerpretativni pojmi, aktualizacija in refleksija

Tematika doma, domovine in sveta ter pojmovanje domovine v narodno mešanem območju pri različnih avtorjih, v različnih književnih obdobjih, zvrsteh, vrstah, perspektivah, slogih. Likovne, fotografske, filmske upodobitve, uglasbitve, medijske predelave književnih besedil s tematiko doma, domovine in sveta.

Besedila oziroma odlomke govorno/pisno interpretirajo: izražajo doživljanje, razumevanje in vrednotenje; opredeljujejo se do različnih predstavitev tematike in jih primerjajo. Pri utemeljevanju se sklicujejo na primere iz književnih besedil, filmov, svojih in drugih izkušenj. S tem razvijajo širšo sporazumevalno zmožnost.

Spoznajo, opišejo, razložijo in ocenijo okoliščine, v katerih so izbrana književna besedila nastala, ali okoliščine, o katerih govorijo; aktualizirajo domovinsko in jezikovno tematiko/problematiko besedil, tako da jo primerjajo z današnjo; spoznajo in vrednotijo odnos posameznika in skupnosti do doma, domovine in sveta; ta odnos razumejo kot eno temeljnih življenjskih vrednot. Domovinsko, jezikovno in svetovno zavest tako vključujejo v sistem svojih življenjskih vrednot; razvijajo kompetenco razumevanja družbenih procesov in pojavov.

Predlogi besedil:

Izvirna slovenska besedila in prevodi iz italijanščine (priloga)

POSAMEZNIK, DRUŽINA, DRUŽBA

Temeljni literarnointerpretativni pojmi, aktualizacija in refleksija

Opredelitev pojmov posameznik, družina, družba; primeri literarnih obdelav. Tema, motiv, oznaka osebe, razčlemba književnega prostora in časa v izbranih besedilih, vrstno-zvrstna oznaka, časovna umestitev.

Poslušajo in berejo ter govorno in pisno interpretirajo izbrana besedila oziroma odlomke tematskega sklopa. Pri tem razvijajo estetsko zmožnost literarnega branja. Po branju izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje teh besedil.

Razmišljajo o idejno-tematskem problemu v besedilu in ga primerjajo s podobnimi problemi v sodobnem življenju in tudi v drugih okoljih in obdobjih.

Ob branju in razumevanju besedil s podobno problematiko se seznanjajo z različnimi književnimi oblikami, načini izražanja in jih primerjajo tudi z drugimi sredstvi umetniškega izražanja (strip, film, gledališče, video, glasba, slikarstvo ...).

Ob branju, doživljanju in razumevanju besedil izražajo svoje vrednotenje, se do problema opredeljujejo in ga aktualizirajo.

Predlogi besedil:

Izvirna slovenska besedila in prevodi iz italijanščine (priloga)

DRUGAČNI IN ZAZNAMOVANI, SAMOTNEŽI IN ČUDAKI

Temeljni literarnointerpretativni pojmi, aktualizacija in refleksija

Oprelitev tematike drugačnosti v književnosti, v različnih zvrsteh, vrstah, perspektivah, slogih. Oprelitev motivov znotraj tematike drugačnosti: drugačni, zaznamovani, samotneži, čudaki. Ob branju, doživljanju in razumevanju lirskih, epskih in dramskih besedil tematskega sklopa dijaki dojemajo njihova trajna aktualna sporočila o življenju drugačnih in zaznamovanih v družbi ter se do njih opredeljujejo.

Dijaki z bralno izkušnjo oblikujejo sistem svojih življenjskih vrednot, razvijajo zmožnost vživljanja v drugega in zmožnost sprejemanja drugačnosti. Spoznavajo tudi tematiko drugačnosti, kot se kaže v književnosti različnih obdobj, se do nje opredeljujejo in jo aktualizirajo.

Predlogi besedil:

Izvirna slovenska besedila in prevodi iz italijanščine (priloga)

ŽANRI

Temeljni literarnointerpretativni pojmi, aktualizacija in refleksija

Oprelitev pojmov žanrska in množična literatura in sopomenk; opredelitev snovi, teme, motivov in literarnih oseb iz posameznih žanrov. Sprejemanje in razumevanje žanrskih besedil.

Dijaki se ob kratki učiteljevi razlagi in lastnih raziskovalnih dejavnostih seznanijo z dvojnim merilom za žanrsko literaturo – z vsebinskim (na primer: podobna avtorjeva perspektiva, ponavljajoči se vzorci žanrske literature) in vrednostnim merilom (na primer: lahka književnost, manjša umetniška vrednost itd.).

Ob branju, doživljanju in razumevanju besedil tematskega sklopa dijaki dojemajo različna sporočila.

Predlogi besedil:

Izvirna slovenska besedila in prevodi iz italijanščine (priloga)

Potopis

Dnevnik

Biografija

Avtobiografija

Kriminalno pripovedništvo

Zgodovinsko pripovedništvo

Fantastično in znanstvenofantastično pripovedništvo

Ob branju in spoznavanju besedil tega tematskega sklopa opazujejo posamezna dela, jih med seboj primerjajo, poiščejo podobnosti in razlike. Z izkušenjskim vrednotenjem besedila aktualizirajo.

Prepoznajo temeljne značilnosti posameznih žanrov in se do njih opredeljujejo.

Svoja spoznanja o žanrski literaturi sintetizirajo, aktualizirajo in povezujejo z drugimi oblikami umetnostnega izražanja (na primer z glasbo, filmom, slikarstvom itd.); raziskujejo vzroke za nastanek žanrske literature, jo analizirajo in iščejo družbeni vpliv časa in prostora; na primer: potovanje lahko ustvari potopis – subjektivno prikazovanje objektivne poti; vzroki za nastanek sodobne tabujske mladinske književnosti; temeljni elementi kriminalke (žrtev, zločinec, detektiv, okolje) itd. Spoznanja etično vrednotijo, na primer: najpogostejše sporočilo kriminalk je, da se zločin ne splača, da bo zlo kaznovano. Neprestano osmišljajo spoznanja, na primer ugotavljajo, da je delitev na visoko in nizko literaturo, pomembno in manj pomembno pogosto vprašljiva, meja pa nejasna: to dokazujejo z analizo del in primerjavo med deli.

3.2.2.2 Literarnozgodovinski sklopi

SLOVENSKO LJUDSKO SLOVSTVO

Temeljni pojmi iz literarne vede

- Literarnointerpretativne prvine:
 - minljivost življenja, hrepenenje, maščevanje, zločin in kazen, sovraštvo, ljubezen;
 - pesništvo: lirске pesmi, balade, romance; pripovedništvo (bajka, pravljica, pripovedka, legenda ...);
 - značilnosti ljudskega sloga (ljudska števila, okrasni pridevniki, komparacije, ponavljanja, pomanjševalnice, dialektizmi, prisprodebe ...).
- Pomen in vpliv ljudskih motivov in likov na slovensko umetnost in književnost.

Obvezna in prostoizbirna besedila

- Rošlin in Verjanko/Marožo pride po pupo
- Peter Klepec/Kurent

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

RAZSVETLJENSTVO V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Temeljni pojmi iz literarne vede

1. Literarnointerpretativne prvine:
 - razsvetljenske ideje,
 - komedija, vrste komike, satirične prvine,
 - predelava Beaumarchaisove komedije Figarova svatba.
2. Oznaka obdobja:
 - narodne, družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske razmere na Slovenskem v 18. in na začetku 19. stoletja (vladavina cesarice Marije Terezije in Jožefa II., družbene reforme; Ilirske province, vrnitev avstrijske oblasti).

Obvezna in prostoizbirna besedila

a) Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM

Temeljni pojmi iz literarne vede

1. France Prešeren, osebnost in delo, literarnointerpretativne prvine:
 - razdvojenost subjekta med idealom in stvarnostjo, romantični ideali; poudarjanje čustev, občutje ujetosti posameznika v »nelepo resničnost«, zatekanje v preteklost, izjemni literarni junaki ipd.
2. Značilnosti obdobja: splošni in kulturnozgodovinski okvir, predstavniki kulturnega življenja, njihov pomen za literarni, jezikovni, kulturni in nacionalni razvoj.
3. Pomen Prešerna in sodobnikov skozi čas.

Obvezna in prostoizbirna besedila

France Prešeren:

- a) Slovo od mladosti
- b) Krst pri Savici
- c) Pevcu/Neiztrohnjeno srce

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM NA SLOVENSKEM

Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kmečko življenje, življenje podeželskih izobražencev in malomeščanov, (pripovedništvo); narava, refleksija, ljubezen, • literarne osebe, dogajalni prostor in čas, slog in zgradba pripovednih besedil. <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vpliv zgodovinskih in političnih dogodkov (marčna revolucija 1848, Bachov absolutizem), program Zedinjene Slovenije. <p>3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj, predvsem pripovedništvo 20. stoletja.</p>	<p>a) Kersnik: Jara gospoda b) Jenko: Obrazi (V., VII., X.) c) Aškerc: Mejnik</p> <p>Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)</p>

SLOVENSKA MODERNA

Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • romantične ideje, motivi in teme, obogateni s prvinami dekadence in simbolizma, • družbenokritične in satirične teme v pripovedništvu in dramatiki, • razcvet lirike, pripovedništva in dramatike. <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • družbenopolitične razmere na Slovenskem ob koncu 19. stoletja (avstrijska raznorodovalna politika; gospodarski pritiski, množično izseljevanje). <p>3. Pomen slovenske moderne za evropeizacijo slovenske književnosti; aktualnost sporočila slovenske nove romantike za sodobnega človeka.</p>	<p>a) Murn: Pesem o ajdi/Ko dobrave se mračne/Sneg ali Župančič: Ti skrivnostni moj cvet b) Cankar: Gospod stotnik/Skodelica kave/Sova c) Cankar: Hlapci /Za narodov blagor/Kralj na Betajnovi/ Pohujšanje v dolini šentflorjanski</p> <p>Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)</p>

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO IN MED NJO

Temeljni pojmi iz literarne vede

- Literarnointerpretativne prvine:
 - ekspresionistična usmerjenost v notranji svet, stiska, razklanost, katastrofična prihodnost evropske civilizacije; izražanje etičnih doživljajev (novi človek),
 - ekspresionistična estetika (učinki grdega, prenapetega, neskladnega; pomen grotesknosti),
 - lirska poezija; usmeritev k najmodernejšim slogovnim vzorom (konstruktivizem),
 - socialni realizem kot novi tip angažiranega realizma; povezanost s slovenskim nacionalnim vprašanjem; regionalna obarvanost; razmah pripovedništva; snovna, motivna in tematska navezanost na kmečki svet.
- Oznaka obdobja:
 - čas družbenih sprememb kot posledica prve svetovne vojne, oktobrske revolucije, razpada Avstro-Ogrske in nastanka novih držav; izguba etničnega ozemlja, gospodarska kriza in izseljevanje.
- Pomen obdobja za slovenski književni in družbenokulturni razvoj; aktualizacije.

Obvezna in prostoizbirna besedila

- Kosovel: Slutnja/Balada
- Kosovel: Ekstaza smrti/Nokturno
- Kosovel: Pesem št. X /Kons 5
- Grum: Dogodek v mestu Gogi
- Kosmač: Sreča/Kruh/Kranjec: Povest o dobrih ljudeh
- Kajuh: Bosa pojdiva/Slovenska pesem

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

SLOVENSKO PESNIŠTVO PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Temeljni pojmi iz literarne vede

- Literarnointerpretativne prvine:
 - motivi in teme ljubezni, vsakdanjega življenja, melanholijske, dvoma, resignacije, zvestoba humanističnim vrednotam, ironično in satirično reševanje bivanjskih dilem,
 - tesnoba, groza, nemoč, tematika smrti, smisla in absurdnosti življenja, ironičnost, grotesknost, fantastične prvine, pomen pesništva,
 - motivi osebnega življenja in etičnega opredeljevanja,
 - brezosebni lirski subjekt, pesmi podobe, moderna lirska balada, svobodna skladnja, svobodni verz, konkretna poezija, pesem v prozi, pomen soneta.

Obvezna in prostoizbirna besedila

- Menart: Croquis/Celuloidni pajac
- Pavček: Še enkrat glagoli/Zlobec: Pobeglo otroštvo
- Kovič: Južni otok/Psalm/Zelena pesem
- Dane Zajc: Veliki črni bik/Črni deček
- Strniša: Večerna pravljica/Vrba/Makarovič: Poroka/Odštevanka/Kravos: Zamejska žalostna
- Šalamun: Stvari/Mrk/Gobice
- Jesih: Grizljaj sem svinčnik/Nekega dne ob uri, ko mrači se/B. A. Novak: Zima, U. Zupan: Psalm - Magnolije v aprilskem snegu/Zapuščanje hiše, v kateri sva se ljubila

2. Oznaka obdobja:
- obnova porušene domovine, politične, družbene in kulturne razmere v socializmu, po letu 1990 nacionalna osamosvojitve in sprememba družbenoekonomskega sistema; pomen književnih glasil (Beseda, Revija 57, Perspektive, Sodobnost, Nova revija, Literatura),
 - smeri in tokovi: intimizem, ekspresionizem in simbolizem, modernizem, eksistencializem, poezija absurda, literarnoumetniške avantgarde in ultramodernizem, postmodernizem, novi intimizem,
 - časovna umestitev obdobja in predstavniki.
3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj. Vpetost v sodobno književno in kulturno dogajanje; razmerje med tradicijo, modernizmom in postmodernizmom; nagrade; medijska in družbena angažiranost avtorjev idr.

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

SLOVENSKO PRIPOVEDNIŠTVO PO 2. SVETOVNI VOJNI

Temeljni pojmi iz literarne vede

1. Literarnointerpretativne prvine:
- druga svetovna vojna, socialna in moralna kritika, življenjska resignacija in pesimizem, bivanjska in etična problematika, avtobiografskost, notranje doživljanje, folklorno izročilo, zgodovina in usoda, erotika, virtualnost resničnosti, iskanje minimalne pristnosti.
2. Oznaka obdobja:
- družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske okoliščine v povojnem obdobju.
3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj. Vpetost sodobnega pripovedništva in avtorjev v književno in kulturno dogajanje. Razmerje med sodobnim in tradicionalnim pripovedništvom in postmodernizmom; nagrade; angažiranost avtorjev.

Obvezna in prostoizbirna besedila

- a) Kocbek: Črna orhideja/Blažena krivda/Zupan: Menuet za kitaro/Zidar: Sveti Pavel
- b) Pahor: Mesto v zalivu/Rebula: Vinograd rimske cesarice
- Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

SLOVENSKA DRAMATIKA PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Temeljni pojmi iz literarne vede

1. Literarnointerpretativne prvine:
 - tradicionalni motiv v sodobni dramatiki, poetična drama, eksistencialistične prvine; modernistična komedija; moderna groteskna drama; sodobna socialnokritična drama,
 - jezikovna razgibanost; pogovorne prvine; pokrajinska obarvanost.
2. Oznaka smeri: tematska, dramaturška iskanja in smeri v povojni dramatiki.
3. Gledališke ustanove, radijske in televizijske igre in spremljevalno dogajanje (natečaji, nagrade, medijske prezentacije, režiserski projekti).

Obvezna in prostoizbirna besedila

- a) D. Smole: Antigona/M. Jesih: Grenki sadeži pravice/
M. Zupančič: Vladimir/D. Jančar: Veliki briljantni valček

Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (priloga)

Obvezno domače branje

1. Obvezna besedila:
 - Prešeren: Krst pri Savici
 - Kersnik: Jara gospoda/Tavčar: Visoška kronika/Kratka proza slovenskega realizma (izbor)
 - Cankar: Hlapci/Za narodov blagor/Kralj na Betajnovi/Pohujšanje v dolini šentflorjanski/Martin Kačur/Na klancu/Podobe iz sanj
 - Grum: Dogodek v mestu Gogi/Od Ivana Preglja do Cirila Kosmača (izbor novel, Klasje) (Jarc: Vergerij)
 - Jančar: Veliki briljantni valček (izbrani sodobni slovenski roman)
2. Eno prostoizbirno besedilo v vsakem letniku
3. Sklop besedil kot podlaga za pisanje eseja v zadnjem letniku

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI

Pričakovani dosežki izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Za to, da dijak/dijakinja doseže pričakovano, poskrbi učitelj/učiteljica z načrtovanjem in izvedbo pouka, dijak/dijakinja pa s svojim delom in odgovornostjo v skladu s svojimi sposobnostmi. Pričakovani dosežki so zapisani splošno, kar pomeni, da jih bodo dijaki/dijakinje dosegali v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah.

4.1 Jezikovni pouk

1. Dijak/dijakinja ima razvito zavest o jeziku, narodu in državi.

Dokaže jo tako, da:

- predstavi vlogo slovenskega jezika v svojem življenju (tj. prvi/materni jezik, drugi jezik/jezik okolja, tuji jezik), v Republiki Sloveniji, v delu Slovenske Istre in Prekmurja, v organih Evropske unije ter v zamejstvu in izseljenstvu,
- predstavi vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji in vlogo madžarščine v delu Prekmurja oziroma italijanščine v delu Slovenske Istre,
- našteje jezikovne zvrsti, predstavi zanje ustrezne okoliščine in nekaj njihovih značilnosti,
- našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike,
- predstavi ključne značilnosti temeljnih mejnikov v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika.

2. Dijak/dijakinja ima razvito zmožnost (uradnega) pogovarjanja.

Dokaže jo tako, da:

- v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori učinkovite, ustrezne, smiselne, razumljive in pravilne replike,
- razčlenjuje tuje pogovore (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besednoskladenjsko in tvarno) ter jih vrednoti.

3. Dijak/dijakinja ima razvito zmožnost (uradnega) dopisovanja.

Dokaže jo tako, da:

- v vlogi pobudnega in odzivnega dopisovalca piše učinkovite, ustrezne, razumljive in pravilne dopise raznih vrst,
- razčlenjuje tuje dopise (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besednoskladenjsko in tvarno) ter jih vrednoti.

4. Dijak/dijakinja ima razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil.

Dokaže jo tako, da

- bere ali posluša (in gleda) besedila,
- razčlenjuje sprejeto besedilo, tj. določi
 - okoliščine njegovega nastanka (npr. sporočevalca, naslovnika, kraj in čas sporočanja, družbeno vlogo sporočevalca, njegovo družbeno razmerje do naslovnika, njegovo čustveno stanje in čustveno razmerje do naslovnika) in predstavi tiste jezikovne prvine, na podlagi katerih se je tako odločil,
 - namen tvorca besedila in predstavi tiste jezikovne prvine, na podlagi katerih se je tako odločil,
 - temo besedila ter podteme/ključne besede in ključne podatke – te strukturira v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk, preglednice ipd.; nato obnovi besedilo,
 - prevladujoče pomensko razmerje v besedilu in prevladujoči način razvijanja teme,
 - vlogo in pomen danih besed, povedi, delov povedi idr. iz besedila, nebesednih delov besedila ter nebesednih spremljevalcev pisanja/govorjenja,
- vrednoti sprejeto besedilo, svoje mnenje pa utemelji.

5. Dijak/dijakinja ima razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil (tistih vrst, ki so predpisane v UN).

Dokaže jo tako, da

- piše besedila ali govorno nastopa – tvori učinkovita, ustrezna, razumljiva in pravilna besedila,
- vrednoti svoje besedilo, svoje mnenje pa utemelji.

6. Dijak/dijakinja ima razvito poimenovalno, skladenjsko, pravorečno, pravopisno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.

POIMENOVALNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori poimenovalno pravilna besedila (tj. poimenuje prvine stvarnosti idr. s pravilnimi besedami, izogiba se ponavljanju besed ipd.),
- razloži besede in besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila in jih uporabi v novih povedih,
- predstavi pomene dane večpomenske besede in jih ponazori v povedih,
- dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja,
- zamenja prevzeto besedo z domačo ustreznico oziroma domačo besedo s prevzeto ter vrednoti vlogo domače in prevzete besede,
- pretvori skladenjsko podstavo v tvorjenko oziroma tvorjenko v (približno) skladenjsko podstavo,
- razloži frazem, predstavi njegove ustrezne okoliščine in ga uporabi v povedi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori skladenjsko pravilna enogovorna in dvogovorna besedila (tj. besedila iz pomensko, oblikovno in aktualnostno pravilnih povedi/zvez poved oziroma replik/zvez replik),
- povedi iz prebranega/poslušanega besedila pretvori v skladenjsko preprostejše ali zapletenejše povedi,
- zveze povedi iz prebranega/poslušanega besedila združi v skladenjsko pravilne zložene povedi,
- strne večstavčno poved v enostavčno oziroma razširi enostavčno poved v večstavčno,
- izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oziroma tvornega v trpnega,
- poroča o prvotnem govornem dogodku na razne načine (tj. s ponavljanjem prvotnega besedila, njegovim obnavljanjem ali povzemanjem njegove teme) in pretvori premi govor v odvisnega.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- med govornim nastopom govori knjižno,
- izgovori dano besedo/poved neknjižno in knjižno, primerja oba izgovora in opiše knjižni izgovor.

PRAVOPISSNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori pravopisno pravilna enogovorna in dvogovorna besedila,
- zapiše dano besedo/poved, opiše njen zapis in ga utemelji z navajanjem pravila,
- navede določeno pravopisno pravilo in ga ponazori s svojim zgledom.

SLOGOVNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- v svojih besedilih uporablja ustrezno jezikovno zvrst,
- tvori okoliščinam ustrezna besedila,
- vrednoti ustreznost besedil/povedi/besednih zvez/besed v danih okoliščinah,
- danim besedam/besednim zvezam/povedim določi slogovno vrednost in predstavi zanje ustrezne okoliščine.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA dokaže tako, da

- med pogovarjanjem, govornim nastopanjem, dopisovanjem in pisanjem enogovornih besedil učinkovito, smiselno in ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja,
- pri sogovorcih in govorcih ter v dopisih in zapisanih enogovornih besedilih opazuje tudi nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja, prepozna njihovo vlogo in pomen ter se nanje ustrezno odzove,
- pretvori besedilo/dele besedila v učinkovito, smiselno in nazorno nebesedno sporočilo,
- pretvori nebesedno sporočilo oziroma nebesedne dele besedila v učinkovito, ustrezno, razumljivo in pravilno besedilo.

7. Dijak/dijakinja ima razvito metajezikovno zmožnost.

Dokaže jo tako, da

- tvori besedilnovrstno pravilna besedila (tj. besedila z značilno zgradbo dane besedilne vrste in značilnimi jezikovnimi prvinami),
- svoja in tuja besedila vrednoti besedilnovrstno, poimenovalno, skladijsko, pravorečno in pravopisno ter utemelji svoje mnenje,
- v svojih in tujih besedilih odkrije in odpravi besedilnovrstne, poimenovalne, skladijske (tj. pomenske, oblikovne in aktualnostne), pravorečne, pravopisne in slogovne napake, svoje popravke utemelji,
- v povedi odpravi napake v rabi vejice in svoje popravke utemelji s stavčno sestavo povedi,
- v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije poimenovalne, skladijske, pravorečne in pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke.

4.2 Književni pouk

1. **Dijak/dijakinja ima razvito bralno zmožnost na stopnji kultiviranega bralca** (doživlja, razumeva, razvršča, primerja vsebino in obliko raznovrstnih literarnih besedil, jih aktualizira in vrednoti z osebno izkušnjo, literarnim znanjem in splošno razgledanostjo). Dokaže jo:

- z glasnim/tihim samostojnim branjem literarnih besedil,
- z razlago vsebine in oblike prebranega besedila,
- z uvrstitvijo prebranega besedila v kontekst,
- s kritičnim opredeljevanjem do prebranega,
- z aktualizacijo tem in idej v prebranem besedilu,
- z uporabo ustreznega načina razvijanja teme in besedilne vrste:
 - a) s pogovorom ob interpretaciji besedil (postavljanje vprašanj in odgovorov, odzivanje na sogovornika);
 - b) s tvorjenjem samostojnih enogovornih besedil:
 - govorni nastopi,
 - recitacije, uprizoritve,
 - naloge esejskega tipa,
 - poskusi ustvarjalnega pisanja in drugih oblik umetniškega ustvarjanja na izhodiščih literarnega branja.

2. **Dijak/dijakinja ima razvito (splošno) sporazumevalno zmožnost**, kar dokaže tako, da:

- dejavno sprejema drugotna neumetnostna besedila,
- izreka in utemeljuje svoje mnenje,
- tvori učinkovita, ustrezna, razumljiva in jezikovno pravilna drugotna neumetnostna besedila.

- 3. Dijak/dijakinja pridobi uporabno književno znanje kot sestavino bralne zmožnosti.** To dokaže tako, da ob sprejemanju in interpretaciji književnih besedil:
- prepozna in navaja ključne značilnosti literarnozgodovinskih obdobj in smeri ter avtorjev in del ter prepozna in poimenuje temeljne literarnoteoretične pojme,
 - uporablja temeljne literarnoteoretične izraze pri interpretiranju književnih besedil.
- 4. Dijak/dijakinja razvije zmožnost širjenja svojih spoznanj o književnosti in njihovega uvrščanja v širši kulturni kontekst,** kar izkaže:
- z aktualizacijo spoznanj o književnosti in vrednotenjem njihovega pomena za njegovo osebno in družbeno izkušnjo,
 - s povezovanjem književnega pouka z drugimi predmeti (predvsem družboslovno-humanističnimi),
 - s spremljanjem medijskih obravnav, predelav in aktualizacij književnih besedil,
 - s spremljanjem aktualnih književnih in kulturnih dogodkov.
- 5. Dijak/dijakinja ima razvito digitalno zmožnost,** kar dokaže
- s smiselno in vsestransko uporabo IKT pri iskanju literarnih informacij, aktualizaciji literarnih vsebin in nadgrajevanju ter poglobljanju pridobljenega književnega znanja.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Predmet slovenščina kot drugi jezik se smiselno povezuje s poukom italijanščine kot prvega jezika, tujih jezikov, z zgodovino, umetnostno zgodovino, filozofijo, sociologijo idr. in posredno z vsemi predmetnimi področji. Pri jezikovnem pouku so medpredmetne teme še dodatno vključene v vsebine (besedilne vrste), ob katerih se razvija dijakova sporazumevalna zmožnost.

Splošni cilji predmeta slovenščina kot drugi jezik v gimnazijskem izobraževanju vključujejo kroskurikularne vsebine, kot so državljanska kultura, IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti), knjižnično informacijsko znanje, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgoja potrošnika, poklicna orientacija itd. Na ravni vključevanja kroskurikularnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti dijakov/dijakinj, kar je tudi ena izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Dijaki/dijakinje uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij.

Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo; samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in svetovni splet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

Medpredmetne povezave se lahko izvedejo v različne namene in na različne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan ipd. Uresničevanje medpredmetnih povezav (tudi na ravni kroskurikularnih vsebin) pa je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na treh ravneh – na ravni šole, strokovnih aktivov in posameznih učiteljev/učiteljic.

Cilj povezovanja predmetov je torej globalni pristop, ki spodbuja t. i. celostno učenje in poučevanje. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (na primer tema antike v okviru projektnega tedna), na ravni procesnih znanj (na primer iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) in na konceptualni ravni (na primer poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

6.1 Jezikovni pouk

6.1.1 Cilji

Temeljni cilj jezikovnega pouka v gimnaziji je vzgojiti samozavestnega dijaka, ki bo tudi kultiviran in suveren sogovorec, govorec in pisec ter kritičen poslušalec/gledalec/bralec raznovrstnih neumetnostnih besedil.

Učni načrt v poglavju 3.1 podrobneje navaja procesnorazvojne cilje in vsebine za oblikovanje in razvijanje dijakove zavesti o jeziku, narodu in državi ter za razvijanje in doseganje dijakovih temeljnih zmožnosti, tj. zmožnosti (uradnega) pogovarjanja in dopisovanja, kritičnega sprejemanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil, poimenovalne, skladenjske, pravorečne, pravopisne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja.

6.1.2 Vsebine

Vsebine jezikovnega pouka so podane v točki 3.1. Razdeljene so na sedem vsebinskih sklopov, in sicer:

- *Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi,*
- *Razvijanje zmožnosti (uradnega) pogovarjanja,*
- *Razvijanje zmožnosti (uradnega) dopisovanja,*
- *Razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje poimenovalne, skladenjske, pravorečne, pravopisne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja,*
- *Razvijanje metajezikovne zmožnosti (na ravni razumevanja in rabe).*

Vsebine so dopolnjene s procesnorazvojnimi cilji – ti se v večini sklopov smiselno nadgrajujejo, zato je predlagana postopna obravnava po letnikih; vendar se učitelji lahko odločijo tudi drugače, npr. za strnjeno obravnavo ali drugačno razvrstitev po letnikih (če se jim tako zdi bolj smiselno oziroma učinkovito).

Pri jezikovnem pouku se je v primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 povečal obseg izbirnih vsebin – ob obveznih vsebinah je namreč 30 odstotkov vsebin jezikovnega pouka izbirnih; izbirni sta tudi sporazumevalni dejavnosti pri obravnavi večine besedilnih vrst (prim. berejo in/ali poslušajo in gledajo; govorno nastopajo in/ali pišejo). Izbirne vsebine in izbirne dejavnosti so v učnem načrtu natisnjene krepko. Dijakom in učiteljem omogočajo, da samostojno, kritično in

odgovorno izbirajo med besedilnimi vrstami in dejavnostmi glede na interese, zmožnosti in pričakovanja udeležencev izobraževanja.

Obvezne in izbrane izbirne vsebine in dejavnosti so t. i. splošna znanja. Ta so namenjena vsem dijakom in jih mora učitelj obvezno obravnavati. V učnem načrtu so skladno s priporočili navedena tudi posebna znanja (ta so za jezikovni pouk navedena v poševnem tisku). To so dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj lahko obravnava po lastni presoji glede na zmožnosti in interese svojih dijakov.

6.1.3 Uresničevanje v praksi

Učitelj načrtuje potek in trajanje obravnave sklopov ter dejavnosti dijakov v svoji letni pripravi; pri tem naj sodeluje z učitelji drugih predmetov, k načrtovanju pa naj pritegne tudi dijake. V poglavju 3.1 je predlagano določeno zaporedje obravnave sklopov, vendar se učitelj lahko odloči drugače – pri tem mora paziti, da upošteva načelo postopnosti oziroma od preprostega k zahtevnejšemu (zato naj npr. dijaki najprej sprejemajo in tvorijo obveščevalna, opisovalna in pripovedovalna besedila, šele nato pa razlagalna in utemeljevalna).

Izhodiščna dejavnost za uresničevanje ciljev (od točke 3.1) je sprejemanje (tj. branje in/ali poslušanje oziroma gledanje) danih besedilnih vrst; temu sledi tvorjenje podobnih besedil. To pomeni, da se dijaki srečajo z novo besedilno vrsto najprej kot prejemniki (bralci/poslušalci oziroma gledalci), po razčlenjevanju in vrednotenju besedila ter povzemanju značilnosti dane besedilne vrste pa tudi kot tvorci (pisci/govorci) podobnega besedila.

Vse štiri sporazumevalne dejavnosti (branje, poslušanje, govorjenje in pisanje) naj bodo zastopane čim bolj enakovredno.

Sprejemanje in nato tvorjenje neumetnostnih besedil naj potekata po naslednjih korakih:

1. Dijaki se pripravijo na sprejemanje besedila dane vrste (npr. obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti in o napovedani temi, predstavijo svoje izkušnje s sprejemanjem podobnih besedil, izrazijo svoja pričakovanja, izberejo ustrezno strategijo sprejemanja besedila ipd.).
2. Dijaki sprejemajo (tj. berejo ali poslušajo oziroma gledajo) besedilo; med sprejemanjem so pozorni na besedilo, nebesedna ponazorila in nebesedne spremljevalce pisanja/govorjenja, skušajo si zapomniti čim več podatkov, delajo si izpiske/zapiske ipd.
3. Dijaki po sprejemanju razčlenjujejo besedilo (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besednoskladenjsko, stvarno ipd.) ter vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost.
4. Nato dijaki prepoznavajo, predstavljajo in povzemajo značilnosti dane besedilne vrste in jih primerjajo z značilnostmi drugih besedilnih vrst.
5. Če je v učnem načrtu predvideno tudi tvorjenje besedila iste vrste, se dijaki nanj pripravijo (npr. predstavijo svoje izkušnje s tvorjenjem podobnih besedil in svoje težave pri tem, pred-

- stavijo značilnosti dane besedilne vrste, izberejo ustrezno strategijo sporočanja, izdelajo načrt, po raznih virih iščejo manjkajoče podatke, urejajo podatke, izdelajo ponazorila ipd.).
6. Dijaki pišejo besedilo oziroma izdelajo pisno podlago za govorni nastop (pri tem lahko uporabljajo računalnik).
 7. Dijaki po pisanju/govornem nastopu skupaj s sošolci in učiteljem vrednotijo svoje besedilo in besedila sošolcev ter utemeljijo svoje mnenje; po potrebi odpravijo napake v svojem besedilu in ga prepišejo.
 8. Na koncu dijaki presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil dane vrste ter izdelajo načrt za izboljšanje teh zmožnosti.

Obravnavo neumetnostnih besedil naj poteka z aktivnimi oblikami učenja, na primer s problem-skim, sodelovalnim in projektnim učenjem – dijak naj bo sprva dejaven ob učiteljevem vodenju/usmerjanju, pozneje pa vse bolj samostojno. Pri pouku so smiselne in potrebne vse učne oblike (tj. frontalni pouk, skupinsko delo, delo v dvojicah, individualno delo), saj je izbira učne oblike odvisna od konkretne dejavnosti pri pouku; vendar naj bo težišče na delu v dvojicah ali v manjših skupinah. Pri obravnavi neumetnostnih besedil namreč prevladuje pogovorna metoda, in to ne le kot pogovor dijaka z učiteljem, temveč predvsem kot pogovor med dijaki – če je le mogoče, tudi ob dodatnih tiskanih in digitalnih jezikovnih ipd. priročnikih in drugih virih.

6.2 Književni pouk

6.2.1 Cilji

V učnem načrtu so cilji pouka književnosti zapisani v tretjem poglavju *Cilji in vsebine*, in sicer v podpoglavju 3.2 *Književni pouk*. V gimnaziji je književni pouk namenjen vzgoji kultiviranega bralca, bodočega izobraženca. To je bralec, ki v svoje razmišljanje o bralnem doživetju vključuje medbesedilno izkušnost, poznavanje literarnih pojavov in splošno kulturno razgledanost. Zato naj bi v času predmaturitetnega izobraževanja pridobil pozitivne izkušnje srečevanja z besedno umetnostjo in zmožnost samostojnega branja raznovrstnih literarnih besedil. Ob branju naj bi reflektiral svoje doživetje, prepoznaval literarne lastnosti, podajal svoje razumevanje in vrednotenje ter znal literarne pojave uvrščati v njihov tipični literarni in širši kulturni kontekst. Književnost naj bi dojemal kot del kulturnega dogajanja v času, nacionalnem in mednacionalnem prostoru, posebno v povezavi s književnostjo v prvem, tj. italijanskem jeziku, kot pojav, ki sooblikuje kulturno in medkulturno zavest ter splošni vrednostni sistem posameznika in družbe.

6.2.2 Vsebine

Vsebine pouka književnosti so podane v točkah 3.2.1 in 3.2.2. V točki 3.2.1 so procesnorazvojni cilji obravnave literarnih besedil (*Razvijanje zmožnosti branja in interpretiranja književnih besedil, Razvijanje(splošne) sporazumevalne zmožnosti, Širjenje spoznanj o književnosti, kritična aktualizacija, njihovo uvrščanje v širši kulturnorazvojni kontekst*), v točki 3.2.2. pa književna besedila, razporejena v 3.2.2.1 tematske sklope in v 3.2.2.2 literarnozgodovinske sklope. Med tematskimi sklopi so tudi žanri, ki jih uvrščamo med posebna znanja.

V obsegu, predpisanim s tem učnim načrtom, so tematski in literarnozgodovinski sklopi splošna znanja, ki jih učitelj/učiteljica v letni pripravi razporeja po svoji presoji in glede na interese ter zmožnosti dijakov. V vsakem šolskem letu naj bi dijaki/dijakinje obravnavali po en tematski sklop, torej vse štiri tematske sklope v celotnem obdobju gimnazijskega izobraževanja. Literarnozgodovinski sklopi niso izbirni, torej jih morajo učitelji/učiteljice obravnavati v celoti. Pri tem ni nujno, da pri načrtovanju pouka v letni pripravi sledijo zaporedju v učnem načrtu.

V učnem načrtu sta načeloma nespremenjena obseg besedil in delitev na obvezna in prostoizbirna besedila, povečala pa se je izbirnost, še zlasti s tematskimi sklopi, ki omogočajo dijakom srečevanje in doživljanje tematsko raznovrstne sodobne slovenske literature.

Vsebine posameznih sklopov so predstavljene v dveh stolpcih. Pri **tematskih sklopih** so v **levem** stolpcu podana izhodišča za obravnavo določene tematike pri raznih avtorjih, v različnih obdobjih, zvrsteh, vrstah, perspektivah in slogih ter izhodišča za aktualizacijo in vrednotenje. V **desnem** stolpcu so opozorila na predlagana besedila, navedena v prilogi; učitelj po svoji presoji izbere najmanj tri. Izbrana besedila s pripadajočimi cilji so splošna znanja, namenjena vsem dijakom/dijakinjam.

Pri **literarnozgodovinskih sklopih** so v **levem** stolpcu podani

- tipični literarnointerpretativni pojmi, ki jih dijaki srečujejo in spoznavajo pri branju besedil v okviru določenega sklopa in ki so jim v pomoč pri interpretaciji,
- pojmi in vsebine, ki omogočajo razvrstitev prebranih besedil v širši literarni in kulturni kontekst določene dobe,
- opozorila na mogoče aktualizacije, pomen književnih pojavov obravnavanega sklopa za sodobnost.

Te vsebine se nizajo okrog tistih besedil, ki jih bodo dijaki brali, zato ne bodo v vseh primerih upoštewane vse navedene. Med temeljno znanje spada splošni zaris dobe ter tistih medsebojno povezanih posameznosti, ki se nanašajo na prebrana besedila in ob njih omogočajo uresničevanje temeljnih ciljev.

V **desnem** stolpcu pa je opozorilo na vrste besedil v prilogi za branje in interpretacijo. Navedena besedila so tista, ki so zaradi idejno-tematskih in slogovno-kompozicijskih lastnosti ključno znamenovala literaturo in kulturo v določenem času in prostoru. Zato so po merilih literarne vede,

kulturne javnosti in izkušenih bralcev pomembna za razumevanje bistva, sestave in razvoja literature kot posebnega področja človekovega delovanja ter spadajo v obzorje pričakovanj kultiviranega bralca. Njihov izbor se ujema z literarnointerpretativnimi pojmi in smermi razvoja, podanimi v levem stolpcu.

Razdelek I (splošna znanja) navaja obvezna besedila, ki s točkovnimi oznakami a), b), c) ... sledijo pojmom in smerem v levem stolpcu. Za obravnavo pri pouku je treba izbrati po eno besedilo v vsaki točki, pri čemer so med poševnicami označene izbirne možnosti. Globino (analize, sinteze, vrednotenja, načini izražanja), kompleksnost (celostna, delna interpretacija) in obliko interpretacije (frontalna, skupinska, individualna) posameznih besedil predvidi učitelj. Stopnje interpretacijske intenzivnosti so različne, najintenzivnejše (z analizo ključnih idejno-tematskih in oblikovno-kompozicijskih sestavin, sintezo, večplastnim vrednotenjem, primerjanjem, pisanjem) so mogoče ob domačem branju oziroma v kombinaciji dejavnosti pri pouku in doma. Obravnavo drugih obveznih besedil je mogoče po intenzivnosti diferencirati, mestoma osredotočiti na glasno/tiho branje, izražanje doživetja in bralčev komentar, ki vključuje predvsem celostno razumevanje, to pa dopolniti z individualnim ali skupinskim branjem prostoizbirnih besedil. Poleg obveznih enot v točki I, ki vse vključujejo izbirnost, so za obravnavo predvidena tudi prostoizbirna besedila, nakazana v točki II. Neobvezni predlogi znotraj posameznih sklopov so za lažjo orientacijo podani v prilogi k učnemu načrtu. Obravnava prostoizbirnih besedil se od obravnave obveznih razlikuje po didaktičnih pristopih. Obvezna se obravnavajo frontalno in na način šolske interpretacije. Izbirna izbirajo posamezniki ali skupine, ki ob njih pripravijo bodisi govorne predstavitve (tudi z uporabo IKT), recitale, gledališke dogodke idr. Tako se širi literarna razgledanost in bralna samostojnost ob literarni raznolikosti besedil znotraj posameznih obdobij in z medbesedilnimi navezavami ter aktualizacijami. Literarna zmožnost gimnazijca bo tako ob koncu šolanja obsegala obvezno hrbtenico znanja in branja in dodatno raznovrstnost, ki jo bodo posamezniki pridobili z izbirnimi besedili. Zaželeno je, da bi vsak posameznik v vsakem sklopu spoznal vsaj eno izbirno besedilo.

Splošna znanja pri posameznem literarnozgodovinskem sklopu so torej temeljni pojmi iz literarne vede v levem stolpcu k pripadajočim izbranim obveznim besedilom za obravnavo v desnem stolpcu (razdelek I) ter obvezna domača branja. Posebna znanja pri literarnozgodovinskih sklopih pa so izbirna obvezna literarna besedila v razdelku I s pripadajočimi temeljnimi pojmi iz literarne vede, izbirna obvezna domača branja ter prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo.

6.2.3 Uresničevanje v praksi

Razmerje med dejavno interpretacijo in kontekstnimi informacijami naj bi bilo pri pouku približno 70 : 30 odstotkov, obravnava vsebinskih sklopov pa zasnovana po naslednjih korakih:

- kratek informativni uvod (učiteljeva interaktivna razlaga pojmov iz levega stolpca, govorni nastopi in predstavitve projektnega in raziskovalnega dela posameznih dijakov ali skupin z uporabo IKT);
- branje in tekstno-kontekstna interpretacija obveznih in izbirnih besedil (frontalno, skupinsko, individualno, prepletanje bralnih dejavnosti pri pouku in doma);

- sinteza bralnih izkušenj in kontekstnih spoznanj ob koncu obravnave sklopa. Učitelj vodi dijake, da besedno in vizualno (sklepni zapis, preglednica, miselni vzorec ipd.) uredijo najpomembnejša spoznanja v sistem in si jih zapomnijo. V tej fazi dijaki sodelujejo tudi s projektno raziskovalnim delom, preizkusijo pa se tudi v ustvarjanju – ustvarjalno pisanje, uprizorjanje, recitali idr. na izhodiščih pridobljenih bralnih izkušenj.

Potek obravnave, dejavnosti dijakov in trajanje predvidi učitelj v letni pripravi, predvidi tudi čas za preverjanje in ocenjevanje. Pri tem povezuje dejavnosti in čas, namenjen jezikovnemu in književnemu pouku.

Učitelju so lahko v pomoč ta razporeditvena pojasnila:

1. Trajanje obravnave (šolske interpretacije) posameznih besedil določi učitelj. Kratka obvezna besedila, za katera ni potrebna cela šolska ura, se lahko dopolnijo z izbirnim skupinskim ali individualnim branjem, reševanjem kake interpretativne naloge ali z drugo dejavnostjo.
2. Seznam del za domače branje je podan na koncu točke 3.2.2. Domače branje je del obravnave določenega sklopa. Število ur za delo pri pouku predvidi učitelj, pri čemer bolj kompleksno kot pri siceršnji šolski interpretaciji upošteva naslednje korake oziroma strategije:
 - motivacijo in kratko informacijo pred branjem, v kombinaciji s pogovorom o ciljih branja in z opazovanjem besedila (izvirnik ali prevod, prevajalec, žanrska oznaka, doba, pomen besedila skozi čas, morebitne medijske aktualizacije idr.),
 - pogovor, posamezna pojasnila težkih mest med branjem pred rokom za dokončanje v kombinaciji z opozorili na sprotne zapise v dnevnik branja, opombe, načrtovanje dogajalnih premic ipd.,
 - pobrani pogovor o doživljanju, razumevanju, vrednotenju, aktualizaciji besedilne izkušnje,
 - možne oblike ocenjevanja,
 - spodbujanje ustvarjalnih dejavnosti.

Domače branje v posameznem šolskem letu obsega najmanj eno obvezno in eno prostoizbirno besedilo. Obvezna besedila, ki jih ne izberejo za domače branje, imajo možnost spoznavati ob odlomkih. V zaključnem letniku je za dijake, ki izberejo slovenščino kot maturitetni predmet, predviden poseben sklop besedil, katerih obravnava (celostno domače in šolsko branje, interpretacija, primerjanje, razvrščanje, presojanje, izražanje) je podlaga za tvorbo pisnega sestavka na maturi.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Vrednotenje znanja vključuje preverjanje in ocenjevanje. S **preverjanjem** učitelj ugotavlja, kako dijak napreduje pri doseganju učnih ciljev, dijak pa dobi povratno informacijo o svojem delu. **Ocenjevanje** je postopek pretvorbe učnih dosežkov v številčno vrednost oziroma oceno.

Med poučevanjem in vrednotenjem je tesna povezava, saj učitelj vrednoti tisto, kar je poučeval. Učitelj pouk izvaja na podlagi jasno zastavljenih ciljev, tako da omogoča razvoj različnih dijakovih zmožnosti. V vrednotenju se to kaže pri izbiri tvarine, ki je predmet vrednotenja, in pri načinu izvajanja vrednotenja. Z izbiro učne snovi, ki je podlaga za vrednotenje, učitelj dijaku sporoča, kateri cilji so pri poučevanju posebej pomembni. Dijaku mora biti jasna povezava med učnimi cilji, predstavljenimi v procesu poučevanja, in načinom, s katerim se vrednoti njegovo znanje, ter katera merila učitelj uporablja pri vrednotenju. Učinkovitost učenja in kakovost znanja dijakov se poveča, če učitelj daje prednost sprotnemu vrednotenju znanja, pri tem pa je pozoren na napredek posameznega dijaka, ne na primerjanje z drugimi dijaki in na dosežke oziroma ocene.

Vrednotenje dosežkov je lahko **diagnostično** (ugotavljanje predznanja dijakov), **sprotno – delno in celovito** (zbiranje in dajanje informacij za omogočanje čim bolj učinkovitega razmerja med poučevanjem in učenjem) in **končno** (ob koncu šolskega leta). Pri zaključevanju ocen ob koncu šolskega leta učitelj upošteva doseženo raven znanja dijaka, razvitost sporazumevalnih zmožnosti in napredek med šolskim letom.

Diagnostično vrednotenje je pomembno za učitelja in dijaka. Obema pokaže, kakšno je predznanje dijakov; učitelju je vodilo pri organizaciji pouka, dijaku pa pri načrtovanju učenja. Uporablja se na začetku šolskega leta ali pred obravnavo posameznih sklopov. **Delno/sprotno** vrednotenje se nanaša na spremljanje razvoja posamezne sporazumevalne zmožnosti pri jeziku in književnosti. Poteka celotno šolsko leto in daje povratne informacije o kakovosti poučevanja in učenja. Vključuje npr. ponazarjanje, prepoznavanje in uporabo strokovnih jezikoslovnih izrazov, samostojno opisovanje doživetja v sklenjenem besedilu, krajša, usmerjena ustna vprašanja, pisne miniaturre, krajše testne oblike. **Celovito sprotno** vrednotenje zajema kompleksnejše dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih, na primer govorni nastop, tvorbo raznih besedilnih vrst, razčlenjevanje neumetnostnega besedila, primerjavo umetnostnih in neumetnostnih besedil, lastno interpretacijo enega ali več besedil.

Zelo pomembni vrsti sprotnega vrednotenja sta **vrednotenje dosežkov sošolcev** in **samovrednotenje**. Obe sta vključeni v 3. poglavje tega učnega načrta. Zlasti samovrednotenje omogoča dijaku, da se zave svojega znanja/zmožnosti ali težav, ki mu onemogočajo doseči cilj, in vzrokov zanje. Spodbuja njegovo (samo)kritičnost, sistematičnost in krepi samozavest. Dijak izdelava načrt za izboljšanje različnih zmožnosti/znanj in tako uresničuje tudi splošno kompetenco **učenje učenja**.

Končno vrednotenje znanja je izraženo v oceni, ki je vpisana v uradni listini in sporoča o dijakovih dosežkih vsem zainteresiranim: dijaku, staršem, učiteljem, šolskim oblastem, izobraževalnim ustanovam in delodajalcem.

Najpogostejši obliki preverjanja in ocenjevanja zmožnosti in znanj pri slovenščini sta **pisno** in **ustno**. Učitelj naj preverjanje prilagodi svojemu načinu dela, pri ocenjevanju pa upošteva tudi pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja v gimnazijskem izobraževanju.

Vrednotenje znanja je **notranje** (poteka pri pouku) in **zunanje** (izvaja se pri eksternem delu mature). Dijak dobi v šolskem letu več ocen iz delnega preverjanja, v okviru celovitega preverjanja **pa vsaj eno oceno za govorni nastop/igro vlog/dramatizacijo** (izmenično pri jezikovnem pouku in pouku književnosti) in **dve oceni za pisna besedila** (drugotna besedila in pisna neumetnostna besedila).

8 PRILOGA

Predlogi prostoizbirnih književnih besedil za obravnavo pri pouku književnosti

Tematski sklopi

LJUBEZEN

Ljudska: Al' me boš kaj rada imela; F. Prešeren: Sonetni venec; S. Jenko: Naš maček; F. Levstik: Dve otvi; D. Kette: Na trgu/Na molu San Carlo; Župančič: Zvečer/Vihar; A. Gradnik: Pisma/ Eros Tanatos; I. Minatti: Nekoga moraš imeti rad/ Odkar vem zanjo; G. Strniša: Orion; N. Grafenauer: Ljubezen; M. Vidmar: Ne bojim se
J. Jurčič: Deseti brat; I. Tavčar: Cvetje v jeseni; M. Mihelič: April; J. Virk: 1895, potres; F. Lainšček: Ločil bom peno od valov/Petelinji zajtrk; Tomšič: Vruja

Prevedena italijanska književnost:

A. Baricco: Svila

Dante Alighieri: Novo življenje

Petrarca: soneti

A. Manzoni: Zaročenca

DOM, DOMOVINA, SVET

V. Vodnik: Nemški inu kranjski konj, Dramilo; F. Prešeren: Zdravljica; S. Jenko: Naprej; S. Gregorčič: Soči; O. Župančič: Z vlakom; T. Pavček: Take dežele ni; A. Gradnik: Istrska vas; K. D. Kajuh: Slovenska pesem; V. Kos: Nova slovnica; M. Mikeln: Kako se je moja domovina privadila svobodi; Alferija Bržan: Od kapca do murja
F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac
B. Kobal: S. Verč: Afrika ali Na svoji zemlji

Prevedena italijanska književnost:

Fulvio Tomizza: Materada

Umberto Saba: Trst

POSAMEZNIK, DRUŽINA, DRUŽBA

Prešeren: Nezakonska mati

I. Tavčar: Visoška kronika; I. Cankar: Na klancu/Martin Kačur; Voranc: Samorastniki/Boj na požiralniku; V. Bartol: Alamut; B. Bojetu: Filio ni doma; M. Tomšič: Grenko morje; A. Blatnik: Električna kitara; M. Mazzini: Kralj ropotajočih duhov

Prevedena italijanska književnost:

Oriana Fallaci: Pismo nikoli rojenemu otroku

Susanna Tamaro: Več ognja, več vetra/Pojdi, kamor te vodi srce

Nicolo Ammaniti: Ni me strah

DRUGAČNI IN ZAZNAMOVANI, SAMOTNEŽI IN ČUDAKI

S. Gregorčič: Moj črni plašč; F. Milčinski - Ježek: Črna pega čez oči; L. Krakar: Berač; T. Pavček: Potepuhu; S. Makarovič: Mademoiselle Adela; T. Šalamun: Kit, kit, bodi sam

J. Jurčič: Telečja pečenka; F. Milčinski: Butalci; I. Vašte: Podobe iz mojega življenja; C. Kosmač: Tantadruj; F. Lainšček: Namesto koga roža cveti; Tomšič: Oštrigeca; M. Sosič: Balerina, balerina; V. Vasle: Prva hiša na Marsu

Prevedena italijanska književnost:

Pirandello: Rajnki Matija Pascal/novela Vrč

ŽANRI

Potopis

I. Cankar: S poti; Evald Flisar: Popotnik v kraljestvu senc; Sonja Porle: Črni angel, varuh moj; Tomo Križnar: Nuba: čisti ljudje; Mare Cestnik: Nasmej se mi s poševnimi očmi; Branko Gradišnik: Strogo zaupno po Siciliji

Dnevnik

Andrej Capuder: Pariški dnevnik; Edvard Kocbek: Tovarišija, Listina; Janez Suhadolc: Nič ne bom rekel, tiho pa tudi ne bom

Biografija

I. Pregelj: Simon iz Praš; Anton Slodnjak: Neiztrohnjeno srce, Tujec; Alojz Rebula: Pastir prihodnosti; I. Sivec: Biseri bolečine

Prevedena italijanska književnost:

A. Baricco: Devetsto

Avtobiografija

Janez Trdina: Moje življenje; Ivan Cankar: Moje življenje; Alojz Rebula: Duh velikih jezer

Prevedena italijanska književnost:

U. Saba: Ernesto

Kriminalno pripovedništvo

Ljuba Prenner: Neznani storilec; Željko Kozinc: Lovci na Rembrandta; Maja Novak: Cimre; B. Građišnik: Nekdo drug

Prevedena italijanska književnost:

A. Camilleri: Tat malic

Zgodovinsko pripovedništvo

Jakob Sket: Miklova Zala; France Bevk: Iskra pod pepelom; Ivan Pregelj: Matkova Tina; Ivan Sivec: In večno bodo cvetele lipe; Bogdan Novak: Pasja grofica

Fantastično in znanstvenofantastično pripovedništvo

Miha Remec: Astralni svetilniki; Vid Pečjak: Adam in Eva na planetu starcev; F. Puncer: Izlet

LITERARNOZGODOVINSKI SKLOPI

SLOVENSKO LJUDSKO SLOVSTVO

Desetnica; Kralj Matjaž in Alenčica; Pegam in Lambergar; Zlatorog

Izbrana zbirka ljudskih pripovedk iz zbirke Glasovi, na primer: Noč je moja dan je tvoj, Javorov hudič, Zlati bogatin ...

Tristo narodnih (izbrana/-e pesem/-mi)

Kersnik: Rošlin in Verjanko; Milčinski: Pravljice; Zajc: Rožengruntar; J. Osvald: Puešle; Makarovič: Zeleni Jurij; Taufer: Vodenjaki; umetniške predelave motiva Lepe Vide

(Dario Marušič: God'ci god'jo prav na glas (zvočni CD); Rožana Koštjal: U Jistre kantamo pu naše; Rožana Špeh: Šupeter je na lepa vas – ljudske istrske pesmi)

RAZSVETLJENSTVO V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Vodnik: Ilirija oživljena

Lublanske novice, Velika pratika, Mala pratika, Kuharske bukve

J. D. Dev: Belin

Kreft: Kranjski komedijanti; Jalen: Ovčar Marko; T. Kovač: Najbogatejši Kranjec

Prevedena italijanska književnost:

Goldoni: Krčmarica

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM

Prešeren: Poezije, Pismo staršem, Vrazu

D. Smole: Krst pri Savici; I. Vašte: Roman o Prešernu

Sivec: Julija iz Sonetnega venca; B. Gradišnik: Neobjavljiva zgodba (Mistifikcije)

Prešernova osebnost in delo v sodobni medijski in popularni kulturi

Prevedena italijanska književnost:

Manzoni: Zaročenca; Leopardi: Sam sebi, Luni

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM NA SLOVENSKEM

Izbrane pesmi Gregorčiča, Jenka in Aškerca

Levstik: Popotovanje iz Litije do Čateža, Martin Krpan z Vrha; Jurčič: Sosedov sin; Kersnik: Kmet-ske slike, Agitator, Ciklamen; Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih; Tavčar: Med gorami, V Zali, Jenko: Tilka/Jeprški učitelj

Filmske in gledališke obdelave književnih del slovenskih realistov

Prevedena italijanska književnost:

Verga: Rdečelasec Hudadlaka

SLOVENSKA MODERNA

Izbrane pesmi Ketteja, Murna, Župančiča, Cankarja in Gradnika

Ivan Cankar: Vinjete (Epilog), Bela krizantema, Hlapec Jernej in njegova pravica, Kurent, Iz tujega življenja, Slovensko ljudstvo in slovenska kultura

Ekranizacije literarnih del književnikov slovenske moderne

Prevedena italijanska književnost:

Izbrane pesmi S. Quasimoda

Italo Svevo: Kratko sentimentalno potovanje

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO IN MED NJO

Kosovel: Balada, Rime, Sferično zrcalo; Podbevšek: Električna žoga; Jarc: Človek in noč, Slovenski soneti; Anton Vodnik: Okna zagrnili sem z rožami; Balantič: Zasuta usta/Tkanina revna sem Seliškar: Pretrgana popisnica; Klopčič: Deževna pomlad 1933; Kocbek: Močna rdeča junca, Igra, Vodušek: Zapuščeni klavir; Novy: Eros; Hribovšek: Jabolko na mizi; Vipotnik: Iz težkih dni; Neznani pesniki upora

Jarc: Novo mesto; Pregelj: Plebanus Joanes; Grum: Kratka proza; Bevk: Kaplan Martin Čeder-mac; Prežih: Jamnica; Doberdob

Kreft: Celjski grofje; Potrč: Krefli

Kocbek: Svoboda in nujnost; Dekleva: Zmagoslavje podgan; Bartol: Al Araf; Gradišnik: Jurjevke

Prevedena italijanska književnost:

Izbrane pesmi: Ungaretti, Montale

SLOVENSKO PESNIŠTVO PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Izbrane pesmi pesnikov: Kocbeka, Udoviča, Krakarja, Voduška; Minattija, Tauferja, Vegrijeve, Košute, Januša, Grafenauerja, Fritza, Geistra, A. Medveda, Dekleve, I. Svetine, A. Debeljaka, M. Haderlap, Jesiha, B. A. Novaka, Zupana

Alferija Bržan: Čista voda; pesništvo slovenskih zamejcev in izseljencev

Hofman: Pogovori s slovenskimi pisatelji; Pibernik: Med tradicijo in modernizmom, Med modernizmom in avantgardo; Petdeset let potem (Ob jubileju Pesmi štirih) – film, Zvočni posnetki s pesmimi Iztoka Mlakarja

SLOVENSKO PRIPOVEDNIŠTVO PO 2. SVETOVNI VOJNI

Kosmač: Balada o trobenti in oblaku, Kranjec: Strici so mi povedali; Kovačič: Resničnost/Ljubljanske razglednice; Lipuš: Zmote dijaka Tjaža; Jančar: Severni sij/Posmehljivo poželenje/Katarina, pav in jezuit/Smrt pri Mariji Snežni/Galjot, Blatnik: Plamenice in solze/Zakon želje Rožanc: Ljubezni; Messner: Skurne storije; Tomšič: Šavrinke; Švabič: Ljubavne povesti; Filipčič: Kerubini; Kalčič: Mehika; Perčič: Izganjalec hudiča; Maja Novak: Zverjad; Žabot: Volčje noči; Virk: Moški nad prepadom; Morovič: Potapljači; Bratož: Pozlata pozabe; Möderdorfer: Nekatere ljubezni; Marinčič: Tereza; Remec: Mana; Zaplotnik: Pot; Flisar: Čarovnikov vajenec; Velika žival samote

Marjeta Novak: Kako pišejo; Nela Malečkar: Ne le intervjuji; Gluvič: Harms danes

Prevedena italijanska književnost:

Fulvio Tomizza: Mladoporočenca iz ulice Rossetti; Moravia: Prezir; *Primo Levi: Periodni sistem*

Eco: Ime rože; A. *Tabucchi: Poslednje povabilo/Sanje o sanjah*

SLOVENSKA DRAMATIKA PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

I. Torkar: Pisana žoga; A. Hieng: Osvajalec; P. Kozak: Afera; D. Zajc: Voranc; G. Strniša: Žabe; P. Božič: Vojaka Jošta ni; R. Šeligo: Ana; D. Jovanovič: Osvoboditev Skopja; T. Partljič: Moj ata, socialistični kulak; M. Zupančič: Goli pianist, Razred; E. Flisar: Stric iz Amerike; S. Pavček: Al en al dva; I. Svetina: Šeherezada

Ogledi gledaliških predstav, poslušanje radijskih iger in gledanje televizijskih dram.

Prevedena italijanska književnost:

Dario Fo: Burkaški misterij

GIMNAZIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

ISBN 978-961-234-732-1

9 789612 347321